کسب و کار

تخصص گریزی در مدیریت

جهان امروز به سرعت به سمت تخصص گرایی حرکت می‌کند. علوم به طور پیوسته از هم تفکیک می‌شوند و شاخه‌های جدیدی در علوم طبیعی، پزشکی، فناوری و علوم اجتماعی شکل می‌گیرند. پزشکی از یک دانش کلی به بیش از ۲۰۰ گرایش تخصصی تقسیم شده، مهندسی حوزه‌های متنوعی چون انرژی، رباتیک و داده‌کاوی دارد و جامعه‌شناسی به رشته‌های فرهنگی، اقتصادی، پزشکی، حقوقی و محیط‌زیستی تفکیک شده است.

اما آیا مدیریت نیز باید همچنان یکپارچه باقی بماند؟ شاید بزرگ‌ترین چالش مدیریت در ایران، نه کمبود دانش تخصصی، بلکه نپذیرفتن اصل بدیهی تخصص گرایی باشد. چرا یک پزشک عمومی حق عمل قلب ندارد اما یک مدیر شهری درباره مسائل سیاسی، بولی و اقتصادی اظهارنظر می‌کند؟ چرا در حوزه‌هایی که کوچک‌ترین اشتباهی می‌تواند پیامدهای جبران‌ناپذیری داشته‌باشد، گاهی سوابق اجرایی غیرتخصصی با روابط جای تخصص را گرفته‌اند؟

تخصص‌گرایی: ضرورتی بدیهی و مغفول در مدیریت

تخصص‌گرایی نه شعار است و نه تجمل؛ بلکه ضرورتی حیاتی در دنیای پیچیده امروز است. به‌عنوان مثال، رشته چشم‌پزشکی به چندین گرایش تخصصی از جمله قرنیه و شبکیه تقسیم شده است. جراح عمومی بدون گذراندن دوره فوق‌تخصص نمی‌تواند به درمان شبکیه بپردازد اما مقال مدیران شهری ممکن است مستقیما در ورژ تخانه‌های تخصصی گمارده شوند و بهداشت گرفته تا اقتصاد و انرژی در اینجا جمله پیتر دراکر مصداق پیدا می‌کند: «هیچ کس نمی‌تواند در همه چیز متخصص باشد، اما بسیاری از مدیران چنین وانمود می‌کنند!» این خطر بزرگی برای هر سازمان است.»

تصمیم‌گیری بر مبنای اطلاعات نادرست

تصمیم‌گیری مدیریتی مبتنی بر داده‌ها و اطلاعات است. اما چه می‌شود اگر این اطلاعات اشتباه، تحریف‌شده یا ناقص باشند؟ مثال کلاسیک، اتسالمه مقدار آهن موجود در اسفناج است. در قرن نوزدهم، مقاله‌ای علمی به اشتباه مقدار آهن موجود در اسفناج را ۱۰۰ برابر بیشتر اعلام کرد. این اشتباه دهها سال در کتاب‌های علمی تکرار شد تا اینکه در دهه ۱۹۳۰ تصحیح شد. در مدیریت نیز اگر داده‌های نادرست مبنای سیاست‌گذاری شوند، پیامدها بسیار خطرناک‌تر از یک بلوپر غلط غذایی خواهند بود. بسیاری از تصمیمات پرهزینه و مخرب در ایران، از تخصیص نادرست منابع تا سیاست‌های ارزی اشتباه، ناشی از داده‌های غلط و مشاوره‌های غیرعلمی بوده است.

ساختار شکسته: ظهور مدیر همه‌کاره

یکی از ویژگی‌های ساختاری مدیریت در ایران، نبود تمایز شفاف میان حوزه‌ها و نقش‌هاست. به جای «مدیر تخصصی» اغلب با «مدیر همه چیز دان» (Know-It-All) مواجهیم؛ مدیران شهرداری درباره ساختار بانک مرکزی نظر می‌دهند؛ مسؤولان اقتصادی درباره نظام آموزشی اظهارنظر می‌کنند؛ مدیران حوزه بازنویسی ناگهان مسؤولیت فرهنگی می‌یابند و مهم‌تر از این دست. انتصاب مدیران با پیش‌زمینه غیرمرتبط به مدیریت صنایع نفت و بازنویسی (خبرگزاری‌های رسمی، سال‌های ۱۳۹۵ - ۱۳۹۰)، انتصاب افراد با پیش‌زمینه اقتصادی در مسؤولیت‌های فرهنگی و رسانه‌ای (سندهای دولتی و خبری) و انتقال مدیران شبکه بانکی به سمت‌های استانداری یا سفارت بدون گذراندن دوره‌های تخصصی مرتبط (بر اساس اسناد رسمی و اطلاعیه‌های دولت)؛ همگی حکایت از کاستی‌ها در ساختار مدیریت کشور دارند. در بسیاری از کشورها حتی جلوه‌جایی میان دو نهاد مشابه مانند وزارت اقتصاد و بانک مرکزی نیازمند ارزیابی تخصصی محدود است. اما در ایران تغییر موقعیت مدیریتی از حوزه‌ای به حوزه دیگر رایج و بدون ارزیابی علمی است.

نظریه «مدیر همه‌چیزدان» و خطرات آن

اصطلاح «مدیر همه‌چیزدان» در ایران وقایعت دارد. چنین مدیری بیش از درک دقیق موضوع، قیوا راحل ارائه می‌دهد؛ نقد را به‌عنوان حمله تلقی می‌کند. بدون دانش یا تجربه مرتبط از حوزه‌ای به حوزه دیگر می‌پردو تصور می‌کند تجربه شخصی جای علم و تحلیل سیستماتیک را می‌گیرد. در مدیریت مدرن این رفتار نمونه‌ای از «بی‌کفایتی ماهرانه» (Skilled Incompetence) است که «کریس آرگیریس»، استاد و نظریه‌پرداز حوزه کسب‌وکار آن را معرفی کرد؛ یعنی فردی که در حفظ وضعیت نادرست مهارت دارد و ساختار را به قلع مزمن می‌کشاند.

ارزیابی علمی برای انتخاب مدیران

در کشورهای توسعه‌یافته، انتخاب مدیران ارشد بدون ارزیابی علمی ممکن نیست. در این کشورها مفهوم «مرکز ارزیابی» (Assessment Center) طراحی شده که توانایی‌های شناختی، عاطفی، تحلیلی و رهبری سازمانی افراد را در چند مرحله و به صورت گروهی می‌سنجد. در این مراکز از روش‌هایی مانند شبیه‌سازی موقعیت‌های بحرانی، بازی‌های مدیریتی، مصاحبه‌های چندلایه، ارزیابی تیمی و آزمون‌های هوش مدیریتی استفاده می‌شود. حال آنکه در ایران اگرچه برخی نهادها به صورت محدود چنین مراکزی دارند، اما در سطح کلان، این ارزیابی‌ها یا وجود ندارد یا بیشتر نمایشی و غیرتخصصی است.

درس‌هایی از بحران‌های جهانی

بررسی نمونه‌های جهانی نشان می‌دهد تصمیم‌گیری بدون تحلیل تخصصی می‌تواند فاجعه‌آفرین باشد:

بحران مالی ۲۰۰۸: اعتماد بی‌جا به مدل‌های اقتصادی بدون درک رفتار انسانی باعث سقوط سیستم بانکی شد.

جنگ اوکراین: نادیده گرفتن پیچیدگی‌های سیاسی-اقتصادی منطقه، منجر به بحرانی شد که توپم جهانی را شعله‌ور کرد.

بحران کرونا: کشورهایی با مدیریت چندرشته‌ای، دانمحور و مشارکتی مانند آلمان و نیوزیلند، بسیار موفق‌تر از کشورهایی با ساختار سنتی عمل کردند.

ایران و جهان: از تفاوت‌ها تا فرصت‌ها

در مقایسه با کشورهای موفقی مانند آلمان، ژاپن و سنگاپور، ساختار مدیریت در ایران تفاوت‌های بنیادینی دارد که عملکرد و اثربخشی تصمیم‌گیری‌ها را تحت تاثیر قرار می‌دهد. در این کشورها نقش‌ها و وظایف مدیریتی به دقت تفکیک شده و هر مدیر در حوزه تخصصی خود فعالیت می‌کند. اما در ایران اغلب شاهد ابهام در تعریف نقش‌ها و تداخل وظایف هستیم. ارزیابی علمی مدیران در کشورهای پیشرفته به صورت مستمر و با روش‌های تخصصی انجام می‌شود. درحالی‌که در ایران این روند یا وجود ندارد یا بسیار سطحی و نمایشی است.

فرهنگ نقدپذیری و بازخورد در کشورهای موفق یکی از ارکان کلیدی مدیریت است اما در ایران این فرهنگ ضعیف است و نقد معمولا به عنوان تهدید تلقی می‌شود. مشارکت دانمحور در فرآیندهای تصمیم‌گیری در کشورهای توسعه‌یافته بسیار شفاف و گسترده است، اما در ایران محدود و گاهی بسته است. این تفاوت‌ها نشان می‌دهد برای ارتقای مدیریت در ایران، نیازمند بازنگری جدی در ساختارها، فرآیندها و فرهنگ مدیریتی هستیم تا فرصت‌های توسعه را از دست ندهیم.

چه باید می‌کردیم؟ چه باید بکنیم؟

باید ساختار مدیریت را تخصصی می‌کردیم، نگردیم. باید آموزش‌های مستمر برای مدیران برگزار می‌کردیم، غفلت شد. باید بای داده‌ها می‌نشستیم نه ملاحظات خارج از چارچوب و باید ارزیابی علمی، جایگزین گزینش مبتنی بر روابط غیرحرفه‌ای می‌شد، که نشد. اما هنوز دیر نشده و باید تخصص گرایی را الزام قانونی کنیم، مرکز ارزیابی مستقل ملی ایجاد کنیم، ساختار نقش‌ها و حدود اختیارات مدیریتی را بازتعریف کنیم و نه تنها باید آموزش‌های دوره‌ای برای مدیران نهادینه شود، بلکه فرهنگ نقدپذیری و کار تیمی را نیز توسعه دهیم. مدیریت دیگر از عشر شهودی و تجربی پیشین نیست در دنیای پرشتاب امروز، مدیریت علمی، تخصصی و چندرشته‌ای شده است. اگر مدیران قنطار داشته باشیم مدیران هم جیز بدانند و تنها تصمیم بگیرند، نه تنها در زمینه‌ایی، بلکه خود را در مسیر سقوط قرار داده‌ایم. پیتر دراکر می‌گوید: «آنچه را نمی‌دانید، وانگار کنید. این ضعف نیست، بلکه بلوغ مدیریتی است.»

شهرام عین قلایی
پژوهشگر اقتصاد مدیریت

اجرای پروژه لوله‌گذاری و بهسازی معابر در سهرابیه برای مقابله با آب گرفتگی

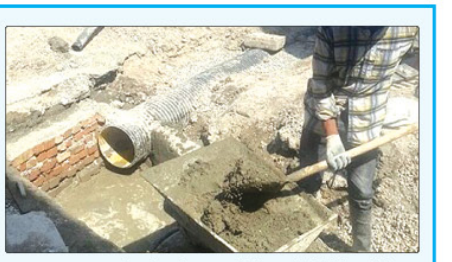

مدیر منطقه ۳ شهرداری کرج از اجرای پروژه لوله‌گذاری برای جمع‌آوری آب‌های سطحی و بهسازی برخی از معابر شهرک سهرابیه خبر داد. این پروژه با هدف ساماندهی معابر و جلوگیری از آب‌گرفتگی در این محله انجام شده است.

به گزارش پیام آشنا: حمید صفدری گفت: پروژه لوله‌گذاری و هدایت آب‌های سطحی در معابر پرتردد شهرک سهرابیه به پایان رسید.

صفدری با اعلام این خبر گفت: این پروژه در راستای تکمیل برنامه‌های پیش‌بینی شده برای ساماندهی و دفع آب‌های سطحی و بهسازی معابر اجرا شد.

وی افزود: در این طرح، عملیات حفاری، لوله‌گذاری و همچنین جدول‌گذاری و آسفالت برخی معابر شهرک سهرابیه به طور کامل انجام شد.

این مسئول در پایان تأکید کرد: امیدواریم با تکمیل این پروژه، شاهد عملکرد بهتری در دفع سریع آب‌های سطحی در بارش‌های آینده باشیم و تردد شهروندان عزیز در روزهای بارانی بدون مشکل و به صورت مطلوب انجام شود.

پاکسازی جوی‌ها و نهرهای منطقه ۲ کرج برای مقابله با آلودگی و بیماری‌ها

مدیر منطقه ۲ شهرداری کرج گفت: عملیات گسترده شستوشوی جوی‌ها، لایروبی نهرها و پاکسازی منهول‌ها با هدف ارتقای سطح بهداشت و پیشگیری از شیوع بیماری‌های واگیر در محلات منطقه ۲ شهرداری کرج آغاز شد.

به گزارش پیام آشنا: آرش یگانی اظهار کرد: این منطقه در راستای ارتقای سطح بهداشت عمومی و حفظ سلامت شهروندان، اقدام به اجرای طرحی گسترده برای شستوشوی جوی‌ها و لایروبی نهرها و منهول‌های سطح این منطقه کرده است. این عملیات که دستور معاونت خدمات شهری آغاز شده، نقش بسزایی در جلوگیری از آلودگی‌های زیست‌محیطی و جلوگیری از شیوع بیماری‌های مختلف ایفا خواهد کرد.

یگانی ادامه داد: با فرارسیدن فصل بارش‌ها، لایروبی و پاکسازی این مسیرهای آبی از اهمیت حیاتی برخوردار است. تجمع زباله، گل و لای و شاخه‌های خشک در جوی‌ها و نهرها می‌تواند موجب مسدود شدن مسیر جریان آب شده و در نهایت به بروز سیلاب‌های شهری و آبگرفتگی معابر منجر شود. این موضوع علاوه بر ایجاد مزاحمت برای تردد شهروندان، بستری برای تولید و انتشار آلودگی و عوامل بیماری‌زا فراهم می‌کند.

وی افزود: بر این اساس، نیروهای خدمات شهری منطقه با بهره‌گیری از ماشین‌آلات ویژه، اقدام به خارج کردن رسوبات و پسماندها از کف جوی‌ها و نهرها کرده و با شستشوی دیواره‌های آنها، امکان انتقال آب را با حداکثر ظرفیت فراهم می‌کنند. همچنین پاکسازی منهول‌ها که نقش کلیدی در هدایت آب‌های سطحی دارند، از دیگر بخش‌های مهم این طرح است.

مدیر منطقه ۲ شهرداری کرج تأکید کرد: این طرح به صورت مداوم و برنامه‌ریزی‌شده در تمامی محلات تداوم خواهد داشت و تنها محدود به فصل خاصی نیست. این رویکرد پیشگیرانه نشان‌دهنده عزم شهرداری برای ارائهٔ خدماتی مطلوب و افزایش رضایت‌مندی شهروندان است.

وی در پایان بیان کرد: تمامی این اقدامات در نهایت در راستای تأمین رفاه و آسایش بیشتر ساکنان منطقه و حراست از سلامت عمومی انجام می‌شود. شهرداری از همکاری شهروندان در حفظ نتایج این طرح درخواست کرده است تا با خودداری از ریختن زباله در مسیرهای آب، به پاکیزه‌ماندن محیط زندگی خود کمک کنند.

پیگیری اجرای برنامه جامع اقدام مشترک در چارچوب برنامه هفتم به ارزش ۷۳ همت

پیگیری صدور پروانه ساختمان برای بیش از ۷۱ هزار واحد مسکونی، پرداخت تسهیلات کیهره ساخت به بیش از ۲ هزار و ۵۰۰ واحد، بهره‌برداری از ۹۸ پروژه خدماتی به ارزش ۴۱۴ میلیارد تومان، اعقاد تفاهم‌نامه برای اجرای ۸۸ پروژه به ارزش ۲۱۲ میلیارد تومان، پیگیری برنامه جامع اقدام مشترک در چارچوب برنامه هفتم به ارزش ۷۳ همت در بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری، بخشی از عملکرد یک ساله وزارت راه و شهرسازی در حوزه بازآفرینی شهری است.

به گزارش پیام آشنا: به نقل از پایگاه خبری وزارت راه و شهرسازی، بازآفرینی، نوسازی و مقاوم‌سازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری یکی از مأموریت‌های محوری وزارت راه و شهرسازی است که در قوانین "ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن"، "جهش تولید مسکن" و ماده (۲۹ و ۵۲) قانون برنامه هفتم توسعه بطور صریح مورد تأکید قرار گرفته است. این سیاست‌ها با هدف ارتقای تاب‌آوری شهری، بهبود کیفیت زندگی، احیای هویت محله‌ای، تأمین مسکن ایمن و کاهش ناپرابری فضایی دنبال می‌شود.

شرکت بازآفرینی شهری ایران، به عنوان نهاد محوری این مأموریت، با همکاری شهرداری‌ها، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، استانداری‌ها و دفاتر تسهیلگری، نقش کلیدی در شناسایی محدوده‌های هدف، طراحی مدل‌های مشارکتی تخصیص منابع و پشتیبانی حقوقی پروژه‌ها ایفا می‌کند.

در سال نخست دولت چهاردهم اقدامات گسترده‌ای در حوزه‌های شناسایی و اولویت‌بندی، تسهیلگری و حمایت مالی، ارتقای خدمات زیرساختی و روبنایی، ظرفیت‌سازی اجتماعی و ارتقای کیفیت ساخت و ساز به اجرا درآمده است.

وزارت راه و شهرسازی در یک سال دولت چهاردهم مجموعه برنامه‌های حمایتی و تسهیلگری‌هایی را در حوزه بازآفرینی شهری انجام داده است که بخشی از آن ها شامل: پیگیری صدور پروانه ساختمانی برای ۷۱ هزار و ۵۸۵ واحد مسکونی جهت دستیابی به نوسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری موضوع ماده ۴۹ قانون برنامه هفتم پیشرفت کشور، پرداخت تسهیلات کیهره ساخت مسکن به تعداد ۲ هزار و ۵۲۸ واحد مسکونی در بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری، تأمین مسکن جایگزین برای ساکنان محلات هدف در معرض خطر در شهر چابهار و اهواز، برنامه‌ریزی و مواردسازی بر روی اراضی شرکت و تعریف پروژه سرمایه‌گذاری حدود ۵ هزار واحد مسکونی برای پشتیبانی از حوزه بازآفرینی شهری است.

همچنین، پیگیری توزیع اعتبارات تبصره ۱۵ قانون بودجه سال ۱۴۰۴ از استانداری‌ها برای تخصیص اعتبار به حوزه ساخت و ساز در بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری از طریق پرداخت تسهیلات کیهره، راه‌اندازی سامانه ستادهای بازآفرینی شهری پایدار و فراهم آوردن امکان دسترسی به این سامانه برای ۳۵ اداره کل راه و شهرسازی به عنوان دبیران ستادهای استانی و شهرداری همه شهرهای دارای محدوده مصوب (۶۸۳ شهر)، از دیگر تسهیلگری‌های وزارت راه و شهرسازی در دولت چهاردهم در بخش بافت های فرسوده و ناکارآمد شهری به شمار می‌رود.

برگزاری ۴ جلسه کارگروه تخصصی نوسازی و احیای فرسوده در راستای نوسازی و بهسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری برای حفاظت از جان شهروندان ساکن و ارتقای کیفیت زندگی در این بافت‌ها با اولویت کلان شهرها، مراکز استان‌ها و بافت‌های پرخطر (به استناد مصوبات نوزدهمین جلسه شورای عالی مسکن) بخش دیگری از حمایت‌ها و تسهیلگری‌ها در یک سال دولت چهاردهم در بخش بازآفرینی شهری به شمار می‌رود.

ارتقای خدمات زیرساخت و روبنایی و محرومیت‌زدایی یکی دیگر از محورهایی است که در وزارت راه و شهرسازی بر آن اهتمام داشته است. در این بخش، در یک سال دولت چهاردهم، افتتاح و بهره‌برداری از تعداد ۹۸ پروژه‌های خدمات روبنایی زیربنایی، بهسازی محیطی (مرکز خدماتی، فرهنگی، بهداشتی ورزشی، زیرساخت‌های آب، فاضلاب، برق و ...) در بافت فرسوده شهری و سکونتگاه‌های غیر رسمی به ارزش ۴۱۴ میلیارد تومان بخشی از این اقدامات است.

پیشبرد اجرای تعداد ۷۷۰ پروژه خدمات شهری در بافت‌های فرسوده و سکونتگاه‌های غیررسمی، مبادله تفاهم‌نامه همکاری مشترک با دستگاه‌های خدمات شهری از طریق کمک به شهرداری‌ها و ـ در محدوده‌های بافت فرسوده و سکونتگاه‌های غیررسمی در اجرای ۸۸ پروژه خدمات روبنایی، زیربنایی و بهسازی محیطی و ـ به ارزش ۲۱۲ میلیارد تومان از دیگر مواردی است که در راستای خدمات زیرساخت روبنایی و محرومیت‌زدایی انجام شده است.

همچنین، بهسازی معابر خاکی از طریق تخصیص قیر رایگان به طول برای یک‌هزار و ۲۸۵ کیلومتر در محدوده‌ها و محلات هدف، بازآفرینی، پیگیری اجرای برنامه جامع اقدام مشترک و به روزرسانی برنامه در چارچوب برنامه هفتم پیشرفت کشور و به ارزش ۷۳ همت، پیگیری ابلاغ و تخصیص اعتبارات حوزه توسعه متوازن از طریق استانداری‌ها و شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها به جهت اجرای پروژه‌های خدمات شهری برای نیل به اهداف تعیین شده در ماده ۴۹ برنامه هفتم پیشرفت کشور، انجام فرایند اجرای مرمت و بهره‌برداری مجدد از خانه‌ها و مجموعه‌های تاریخی به تعداد ۵۹ بنا، از دیگر عملکردهای انجام شده در این بخش است.

ظرفیت سازی اجتماعی و مشارکت مردمی یکی از رویکردهای وزارت راه و شهرسازی در دولت جدید است. در یک سال دولت چهاردهم مجموعه اقداماتی انجام شد که شامل: تهیه ستد توسعه محلات هدف بازآفرینی از طریق ستادهای بازآفرینی جهت هدفدار کردن اقدامات و کمک به نوسازی محلات در ۳۱ استان کشور، افتتاح ۲۱ دفتر توسعه محله در محلات هدف بازآفرینی شهری در مشهد، برگزاری ۳۱۲ نشست تبیینی و دوره آموزشی درباره مفهوم بازآفرینی و حقوق شهروندی به ساکنین بافت‌ها و مدیران شهری و محلی، شرکت در دومین نشست مجمع اسکان بشر سازمان ملل متحد (هبیتات)، انجام اقدامات لازم به منظور صدور گواهینامه صلاحیت موضوع ماده ۴ قانون حمایت از احیاء بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری (توسعه‌گری —تسهیل‌گری و کارگزاری) مصوب مجلس شورای اسلامی ایران به تعداد ۴۶ مورد است.

وزارت راه و شهرسازی در بخش بازآفرینی شهری در یک سال دولت چهاردهم نسبت به ارتقای کمی، کیفی و فنی ساخت و ساز مبادرت کرد. در این بخش، ترویج بسته‌های تشویقی تهیه طرح بومی در بافت‌های فرسوده برای ۲۹ شهر، تهیه بسته تشویقی بافت تاریخی برای نوسازی و بهسازی و مقاوم سازی بافج بر ۳۲ هزار هکتار بافت تاریخی، شناسایی و به روز رسانی محدوده‌ها و محلات هدف در ۹۴ شهر انجام شد.

همچنین، ۵ هزار و ۲۸۸ محله هدف، بازآفرینی شهری در سراسر کشور با تمرکز بر بافت‌های ناکارآمد و سکونتگاه‌های غیررسمی احصا شد. شناسایی محدوده‌های دارای بافت فرسوده در ۷۴۵ شهر کشور بر اساس شاخص‌های مصوب شورای‌عالی شهرسازی، تهیه طرح‌های موضوعی و موضعی و نقشه‌های پایه به تعداد ۱۵ مورد از دیگر مواردی است که در یک سال دولت چهاردهم به انجام رسید.

وزارت راه و شهرسازی همچنین پشتیبانی حقوقی و نهادی را در یکسال دولت چهاردهم در بافت‌های هدف بازآفرینی شهری انجام داد. در این محور، تهیه لایحه ساماندهی ارائی تصرفی جهت سند دار کردن و تعیین تکلیف مالکیت ارائی تصرفی، تهیه آئین‌نامه اجرایی بند (ف) ماده ۵۲ قانون برنامه هفتم جهت اجرای شدن فرآیند کلید به کلید/ زمین در محدوده‌های بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری، تعیین تکلیف پرونده‌های حقوقی له یا علیه شرکت به تعداد ۲۸ پرونده، پیگیری مستمر و برگزاری جلسات استانی، شهرستانی و بازدید میدانی از پروژه‌های بازآفرینی به تعداد ۲۱ استان و ۵۰ شهر با هدف رفع موانع و تسریع امور، تفویض اختیار به استان‌ها برای تسهیل امور و بسیج ظرفیت‌های محلی برای رونق بازآفرینی شهری، و مشارکت در تدوین آیین‌نامه اجرایی بر ماده ۵۰ قانون برنامه هفتم پیشرفت کشور انجام شد.

محیط زیست

سطح وسیعی از تالاب هورالعظیم در بخش عراقی آن خشک شده است

معاون محیط زیست دریایی و تالاب‌ها گفت: بخش عراقی هورالعظیم به دلیل عدم تامین حقآبه و البته خشکسالی که در سال آبی فعلی اتفاق افتاد دچار خشکی عمده شده و در حال حاضر سطح وسیعی از این تالاب خشک است.

به گزارش پیام آشنا: احمدرضا لاهیجان‌زاده معاون محیط زیست دریایی و تالاب‌های سازمان حفاظت محیط زیست دیروز به نشست معاونت دریایی و تالاب‌ها درباره مطالعات کارشناسی بر روی تالاب هورالعظیم گفت: پیرو هماهنگی که از سال گذشته بخش مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه با کشور عراق داشتند، مقرر شد با همکاری دو کشور، فعالیت‌های پژوهشی بر روی تالاب هورالعظیم در کشور ایران که به هورالهویزه در کشور عراق مشهور است، انجام گیرد؛ بازدیدهای مشترکی را انجام دادند. هیأتی از طرف جمهوری اسلامی ایران در سال گذشته در کشور عراق حضور پیدا کرد و مقدمات این همکاری شکل گرفت و برگرفته از این نشست همکاری، مقرر شد کمیته راهبری در کشور ایران برای هدایت پروژه‌های پژوهشی ایجاد شود و ذیل این کمیته راهبری هم یک کمیته فنی برای بررسی و انتخاب پروژه‌های پژوهشی مشترک و اجرای آن باشد تا بتوانیم با همکاری این دو کشور صورت بگیرد.

لاهیجان‌زاده افزود: جلسه‌ای که امروز با حضور اعضای مختلف کمیته راهبری برگزار شد، نمایندگانی از وزارت امور خارجه در بخش‌های حقوقی، پژوهشی و مرکز مطالعات، وزارت نیرو، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت دفاع، سازمان هواشناسی حضور داشتند. این افراد اعضایی بودند که با حضور همکاران ما در سازمان حفاظت محیط‌زیست جلساتی را تشکیل دادند.

وی تصریح کرد: در این جلسه اعضای کمیته راهبری، مورد موافقت اولیه قرار گرفت و قرار شد به صورت رسمی توسط هر وزارتخانه، عضو رسمی کمیته راهبری که در سطح معاون وزیر خواهد بود، معرفی شود.

معاون محیط زیست دریایی و تالاب‌ها افزود: همچنین برای کمیته فنی نیز صحبت‌هایی مطرح شد و نهایتا عناوین پروژه‌های پیشنهادی ایران و هم عناوین پروژه‌هایی که از طرف کشور عراق مطرح شده بود به طور کارشناسی بررسی و در نهایت تعدادی از پروژه‌ها انتخاب شد. ما این پروژه‌ها را باید با طرف عراقی به مشورت گذاشته تا آنها هم نظرات خودشان را داشته باشند. هدفی که برای این همکاری با کشور عراق دنبال می‌شود، حفظ یکی از مهمترین و باارزش‌ترین زیست‌بوم‌های طبیعی در جهان به نام تالاب هورالعظیم یا هورالهویزه است.

وی افزود: اینبار هم با همکاری مشترک هر دو کشور بتوانیم تالاب را به شرایط مطلوب گذشته خود برگردانیم در حال حاضر قسمت عراقی تالاب هورالعظیم به دلیل آنکه تامین آب به اندازه کافی از رودخانه دجله صورت نگرفته دچار آتش‌سوزی و خودسوزی شده و دود ناشی از آن منطقه شهرهای مرزی ایران و استان خوزستان را تهدید می‌کند و موجب سلب آسایش هم‌وطنان ما شده است. در طرح‌های پیشنهادی تمام عواملی که باعث آسیب به تالاب می‌شود شناسایی خواهد شد و هردو کشور تلاش می‌کنند از این زیستگاه باارزش حراست کنند.

لاهیجان‌زاده درباره آخرین وضعیت تالاب هورالعظیم گفت: متاسفانه بخش عراقی هورالعظیم به دلیل عدم تامین حقآبه و البته خشکسالی که در سال آبی فعلی اتفاق افتاد دچار خشکی عمده شده و در حال حاضر سطح وسیعی از این تالاب خشک است. این خشکی باعث بروز آتش‌سوزی در تالاب شده که اثرات منفی و زیان‌آوری را بر سلامت، بهداشت و محیط‌زیست منطقه سبب شده است.

وی افزود: بسیار تلاش می‌کنیم، وضعیت آب را در بخش ایرانی، با همه شرایطی که بر رودخانه کرخه حاکم است حفظ کنیم. متاسفانه خشکسالی شدید در حوضه آبریز کرخه به وجود آمده و تا به امروز توانسیتم چیزی نزدیک به ۴۰ تا ۴۵ درصد سطح تالاب را آبدار نگه داریم. امیدواریم بتوانیم این میزان آب را به سال آبی جدید و بارندگی‌هایی که بنا بر پیش‌بینی‌ها از اواخر پاییز شروع خواهد شد رسانده و این بخش از تالاب را حفظ کنیم.

وی تصریح کرد: در حال حاضر بیشترین مشکل ما بخش عراقی تالاب است که دولت عراق باید اهتمام ویژه‌ای برای تامین نیاز آبی بخش عراقی هورالعظیم از رودخانه دجله داشته باشد.

بن بست بافت فرسوده

کالبدی (مبانی) یاد می‌شود. احیایی که با تمرکز صرف بر «مسکن» به دنبال بهبود و ارتقای کیفیت زندگی ساکنان خانه‌های ناپایدار مستقر در کوچه‌های تنگ و محله‌های ضعیف شهرها بود. نگاه صرف بر موضوع مسکن به‌معنظور نوسازی بافت‌های فرسوده متجر به ارائه تسهیلات مالی و یارانه‌ایی به شهرداری‌ها با هدف «نوسازی بافت فرسوده» شد که ارائه «غیر رایگان» از جمله امتیازاتی است که شهرداری‌ها برای احیای شهرها دریافت می‌کنند. در واقع شاخص «قیر» بهانه‌ای را در اختیار شهرداری‌ها قرار داده تا با صدور مجوز تخریب و نوسازی از قیر رایگان برخوردار شوند.

همان طور که میثم دقتی، مشاور مدیرعامل شرکت بازآفرینی شهری مطرح کرد، در حال حاضر در بخش نوسازی و توسعه عرصه‌های ناکارآمدی، قیر تعیین کننده است. قیر رایگان در اختیار شهرداری‌ها تعیین می‌کند که کدام بافت ناکارآمد است و کدام یک کارآمد. به گفته دقتی، توسعه درونی در بسیاری از موقع خود به عاملی برای ناکارآمدی تبدیل شده است و نه تنها متجر به ناکارآمدی بافت بلکه کل شهر را ناکارآمد می‌کند. نمونه بارز آن را می‌توان در بحران آب در همه متاطق شهری مشاهده کرد. این ناکارآمدی حتی در جنگ‌تحمیلی ۱۲ روزه نیز مشاهده شد که نشان داد عمده خانه‌های شهر با توجه به موضوع یدافعد غیرعامل، ناکارآمد هستند، بتابراین تمرکز بر چند شاخص نمی‌تواند موضوع ناکارآمدی بافت‌ها را حل کند. بافت‌های ناکارآمد میافی، در اکثر موافع به‌عنوان تهدیدی برای ساکنانش بهشمار می‌رود که نوسازی و تغییرات در اکثر موافع متجر به جابه‌جایی اجباری ساکنانش خواهد شد. در اکثر موافع، رویکردهای متفاوتی در مواجهه با بافت‌های ناکارآمد وجود دارد. برخی از دولت‌ها صرفا آن را از منظر مسکن‌سازی و «افزایش کمی» واحدهای مسکونی می‌بینند در حالی که برخی دیگر با نگاهی کلی‌تر موضوع بازآفرینی شهری را به متثله فرآیندی همه‌جانبه برای احیای اقتصادی، اجتماعی و کالبدی این بافت‌ها مطرح می‌کنند. اما سوال مهم و اساسی این است که در شرایط فعلی، کدام راهبرد کارآمد و پایدار است؟ در واقع چگونه می‌توان در کنار حفظ اصالت، هویت و سرمایه اجتماعی، این بافت‌ها را حفظ کرده و زندگی و رونق را به این کالبد برگرداند؟ اما همان‌طور که مریم زارعیان دبیر ناکارآمدی فرسوده و ناکارآمد شهری موضوع ماده ۴۹ قانون برنامه هفتم پیشرفت کشور، پرداخت تسهیلات کیهره ساخت مسکن به تعداد ۲ هزار و ۵۲۸ واحد مسکونی در بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری، تأمین مسکن جایگزین برای ساکنان محلات هدف در معرض خطر در شهر چابهار و اهواز، برنامه‌ریزی و مواردسازی بر روی اراضی شرکت و تعریف پروژه سرمایه‌گذاری حدود ۵ هزار واحد مسکونی برای پشتیبانی از حوزه بازآفرینی شهری است.

همچنین، پیگیری توزیع اعتبارات تبصره ۱۵ قانون بودجه سال ۱۴۰۴ از استانداری‌ها برای تخصیص اعتبار به حوزه ساخت و ساز در بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری از طریق پرداخت تسهیلات کیهره، راه‌اندازی سامانه ستادهای بازآفرینی شهری پایدار و فراهم آوردن امکان دسترسی به این سامانه برای ۳۵ اداره کل راه و شهرسازی به عنوان دبیران ستادهای استانی و شهرداری همه شهرهای دارای محدوده مصوب (۶۸۳ شهر)، از دیگر تسهیلگری‌های وزارت راه و شهرسازی در دولت چهاردهم در بخش بافت های فرسوده و ناکارآمد شهری به شمار می‌رود.

برگزاری ۴ جلسه کارگروه تخصصی نوسازی و احیای فرسوده در راستای نوسازی و بهسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری برای حفاظت از جان شهروندان ساکن و ارتقای کیفیت زندگی در این بافت‌ها با اولویت کلان شهرها، مراکز استان‌ها و بافت‌های پرخطر (به استناد مصوبات نوزدهمین جلسه شورای عالی مسکن) بخش دیگری از حمایت‌ها و تسهیلگری‌ها در یک سال دولت چهاردهم در بخش بازآفرینی شهری به شمار می‌رود.

ارتقای خدمات زیرساخت و روبنایی و محرومیت‌زدایی یکی دیگر از محورهایی است که در وزارت راه و شهرسازی بر آن اهتمام داشته است. در این بخش، در یک سال دولت چهاردهم، افتتاح و بهره‌برداری از تعداد ۹۸ پروژه‌های خدمات روبنایی زیربنایی، بهسازی محیطی (مرکز خدماتی، فرهنگی، بهداشتی ورزشی، زیرساخت‌های آب، فاضلاب، برق و ...) در بافت فرسوده شهری و سکونتگاه‌های غیر رسمی به ارزش ۴۱۴ میلیارد تومان بخشی از این اقدامات است.

پیشبرد اجرای تعداد ۷۷۰ پروژه خدمات شهری در بافت‌های فرسوده و سکونتگاه‌های غیررسمی، مبادله تفاهم‌نامه همکاری مشترک با دستگاه‌های خدمات شهری از طریق کمک به شهرداری‌ها و ـ در محدوده‌های بافت فرسوده و سکونتگاه‌های غیررسمی در اجرای ۸۸ پروژه خدمات روبنایی، زیربنایی و بهسازی محیطی و ـ به ارزش ۲۱۲ میلیارد تومان از دیگر مواردی است که در راستای خدمات زیرساخت روبنایی و محرومیت‌زدایی انجام شده است.

همچنین، بهسازی معابر خاکی از طریق تخصیص قیر رایگان به طول برای یک‌هزار و ۲۸۵ کیلومتر در محدوده‌ها و محلات هدف، بازآفرینی، پیگیری اجرای برنامه جامع اقدام مشترک و به روزرسانی برنامه در چارچوب برنامه هفتم پیشرفت کشور و به ارزش ۷۳ همت، پیگیری ابلاغ و تخصیص اعتبارات حوزه توسعه متوازن از طریق استانداری‌ها و شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان‌ها به جهت اجرای پروژه‌های خدمات شهری برای نیل به اهداف تعیین شده در ماده ۴۹ برنامه هفتم پیشرفت کشور، انجام